

Právo na e-čítanie

Digitálna éra je výzvou a príležitosťou pre súčasnú spoločnosť. V prostredí internetu sú nové a inovatívne spôsoby poskytovania, vytvárania a šírenia obsahu, nové spôsoby tvorby hodnôt a nové spôsoby, ako budovať vzdelanú európsku znalostnú spoločnosť, ktorá je predpokladom konkurencieschopnosti a prosperity.

Súčasná situácia je však charakterizovaná neistotou. Kým si spotrebiteľia môžu legálne kúpiť e-knihu, požaduje sa od nich, aby podpísali desaťstranovú zmluvu obsahujúcu podmienky licencie, organizácie spotrebiteľov žalujú vydavateľov e-kníh a vydavatelia e-kníh odmietajú tieto knihy predávať knižniciam – a to všetko sú premárnené príležitosti!

Potrebujeme aktuálny a moderný rámec autorského práva! Aktuálny a moderný rámec autorského práva by túto neistotu odstránil a zaručil účinné uznanie a odmenu pre autorov a ďalších nositeľov práv. Takisto by podporil väčší prístup používateľov k e-knihám a umožnil by im v súlade so zákonom čerpať radosť a úžitok z e-kníh poskytovaných knižnicami.

Európski občania majú právo na e-čítanie, čítanie obsahu v elektronickej forme! Mali by mať možnosť využívať toto právo aj v knižniciach. Knižnice by teda mali mať možnosť e-knihy legálne požičiavať. Knižnice garantujú slobodný prístup k obsahu, informáciám a ku kultúre pre všetkých európskych občanov. Súčasný právny rámec však knižniciam bráni v poskytovaní týchto dôležitých služieb pre spoločnosť v digitálnej ére, najmä vo vzťahu k poskytovaniu e-kníh.

1. So zreteľom na vyčerpanie práv na rozširovanie po prvom predaji môže knižnica nakupovať vydané diela (napr. knihy) od kníhkupcov a použiť výtlačky na požičiavanie svojim používateľom, čo nenarušuje práva autora (či iného nositeľa práv). V dôsledku toho je to knižnica, ktorá v súlade so svojou koncepciou budovania fondov rozhoduje, ktoré knihy zakúpi a bude požičiavať verejnosti.
2. Vydavatelia vo svojom výklade autorského práva uvádzajú, že „e-požičiavanie“ je služba, na ktorú sa pojem vyčerpanie práv nevzťahuje. Vyhlasujú, že nositelia práv môžu voľne rozhodovať, či chcú poskytnúť prístup ku konkrétnemu dielu, a za akých podmienok budú takýto prístup poskytovať. Pokiaľ by takýto výklad prevládol, znamenalo by to, že o digitálnych fondoch v knižniciach by rozhodovali v prvom rade vydavatelia a nie samotní knihovníci.
3. Skutočnosť, že o koncepcii budovania fondu knižníc môžu rozhodovať vydavatelia, je významná, ale podľa nášho názoru neprijateľná zmena. Znamenalo by to, že knižnice by už nemohli naďalej garantovať slobodný prístup k obsahu, informáciám a ku kultúre pre európskych občanov.
4. V júli 2012 vydal Súdny dvor Európskej únie rozhodnutie, že zásada vyčerpania práv týkajúcich sa kúpy softvéru sa vzťahuje tak na sťahovanie elektronickej cestou, ako aj na fyzické médiá. Niektorí odborníci na právne záležitosti tvrdia, že podľa tohto rozhodnutia sa zásada vyčerpania práv vzťahuje aj na e-knihy. V súčasnosti súdy riešia niekoľko káuz, ktoré budú kľúčové pre posudzovanie takýchto prípadov v budúcnosti. Bude však trvať niekoľko rokov, kým Súdny dvor Európskej únie dospeje k záverečnému verdiktu.
5. Táto právna neistota závažným spôsobom znemožňuje knižniciam, aby rozvíjali atraktívne služby pre verejnosť založené na e-knihách a pritom vytvorili zákonnú ponuku v prospech všetkých zainteresovaných strán.

EBLIDA týmto žiada Komisiu EÚ o presne definovaný rámec autorského práva, ktorý knižniciam umožní získavať a požičiavať e-knihy so zodpovedajúcou odmenou autorom a iným nositeľom práv. Rovnako ako v prípade tlačenej knihy by mal aktuálny rámec autorského práva knižniciam umožňovať poskytovanie služieb v prospech všetkých európskych občanov.